

BORVÁK MÁRIA

ÚJ RITMUS AZ ÚJ ÉVBEN

AZ OSZTÁLYFŐNÖK SZEREPE A SIKERES ÉVKEZDÉSSEN

Alkalmanként az új év első iskola-napja, de lehet, hónapja is olyannak tűnhet, mintha újra kellene mindent indítanunk. Nemcsak a tanulmányok folytatásába, hanem az iskolai létbe, az osztályközösségben való működésbe is újra bele kell rázódnia diáknak és tanárnak egyaránt. Az sem teszi egyszerűbbé a helyzetet, hogy általában a tanár kell, hogy legyen az, aki a diákokat motiválja, noszogatja, tolja, húzza, lelkesíti. Nevezzük bárhogy, nagyon gyorsan válhat mindez nehéz feladattá, hiszen sokszor pont a tanár az, aki a belülről fakadó lelkesedés lankadásával küzd. Hogyan lehetünk mégis kongruensek a lelkesítésben, ha mi magunk is annak hiányában szenvedünk?

AZ ÚJRAALAKULÁS IRÁNYÍTÁSA

Érdemes a helyzet egészét a csoportdinamika egyes szakaszainak szemszögéből szemlélni, hiszen ha egy csoport, közösség vagy az osztályunk tagjai hosszabb időn keresztül nem látják egymást, elveszthetik az addigra kiépített és megszokott kapcsolatot egymással. A közös szabályok már nem élnek bennük olyan erősen, illetve az egymásra hangoltságuk is alacsonyabb szintű, mint a megszokott. Ekkor ugyanazok a jelek jelennek meg, mint amelyek egy új csoport alakulására, létrejöttére jellemzőek, vagyis a bizonytalanság válik uralkodóvá. Jogosan ezt nemcsak az osztály egyes tagjain érzékelheti az osztályfőnök, hanem saját magán is.

Ennek a bizonytalanságnak az oka nagyrészt abban keresendő, hogy az osztály egyes tagjai nem tudják, hogy még érvényesek-e ugyanazok a szabályok, amelyek akkor voltak életben, amikor legutoljára találkoztak. Hiszen azóta annyi minden történhetett, ami felülírhatta az osztálytársak egymáshoz való viszonyulását és hozzáállását. Az egyén nem tudja, hogy a már kialakult szerepük vajon megvan-e még, vagy meg kell érte újra küzdenie.

Nyilván ez a csoportdinamikai szakasz, vagyis az alakulás szakasza, egy teljesen új osztály esetében az iskolaév első napján erőteljesebb, ugyanakkor egy téli szünetről visszatérő, már több évet együtt töltött osztály esetében is aktuális, hiszen a szünet során, ahogyan már említettük, sok minden megváltozhatott, esetleg új osztálytársak is kerültek az osztályba. Jogosan teheti fel így a kérdést az osztályfőnök, mit lehet azért tenni, hogy ez a szakasz a lehető leghatékonyabban tudjon végbemenni, hogy újra kialakulhasson a „mi”-érzés, és az osztály egyes tagjai elkezdjék újra az osztályközösség szervező tagjainak érezni magukat.

Ahhoz, hogy jól tudjunk dolgozni a diákokkal, nagyon fontos, hogy testileg, szellemileg és lelkileg is rá tudjuk őket saját magukra, de legfőképpen egymásra hangolni. Legtöbb esetben az osztályfőnökök nagy része érzi is ennek a fajta egymásra hangolódásnak a szükségességét, aminek hatására igyekeznek képbe kerülni azzal, hogy mi történt a diákokkal a szünet alatt. Legtöbb esetben azonban az tapasztalható, hogy az olyan jó szándékú kérdések, mint a „Hogyan telt a szünet?”, „Merre jártatok?”, vagy a „Mit hozott a Jézuska?” nem vezetnek el a kívánt célra. Vagyis ahhoz, hogy a diákok, társaik előtt megnyílván, őszintén beszéljenek arról, hogy milyen hatások érték őket, és ezek hatására aktuálisan mi az, ami foglalkoztatja őket, éppúgy érzelmi, mint ahogyan gondolati szinten. A kísérletezni vágyó osztályfőnöknek ilyen esetben érdemes az alábbi két gyakorlat valamelyikéhez folyamodnia.

MOZIMŰSOR

Időkorlát: kb. 15 perc

Létszám: a teljes osztály

Eszközigény: nincs

A gyakorlat célja: A diákok egymásra hangolódásának elősegítése szimbólumok és hasonlatok használatával. A közös kapcsolódási pontok megtalálása és erősítése.

Leírás: A diákok körben ülnek úgy, hogy mindenki lássa a többiek arcát. Ezután az osztályfőnök elkezd felépíteni a gyakorlat keretét egy hasonlat leírásával. Az egyes tévécsatornákon vagy akár a mozikban nagyon sokfajta filmet vetítenek, például drámát, romantikus filmet, akció- vagy dokumentumfilmet, híradót, komédiát, de sokszor reklámot is, éppúgy az ember fejében is nagyon sok „műsorfajta” lehet éppen aktuális. Ezután megkérjük a diákokat, hogy meséljék el, milyen adás, milyen jelenet megy éppen most az ő „tévéjükben” (de az is lehet, hogy éppen adásszünet van).

Veszélyek és tapasztalatok: A gyakorlat során fokozottan ügyelni kell arra, hogy a diákok ne kezdjék el minősíteni egymás gondolatait, illetve, hogy mindenkinek legyen ideje megszólalni. Jó megoldás, ha elfogadjuk az adásszünet választ is, amit tovább lehet bontani, hogy vajon mi lehet az oka az adásszünetnek.

DIXIT

Időkorlát: kb. 20 perc

Létszám: a teljes osztály

Eszközigény: egy csomag Dixit kártya, vagy újságból kivágott képek

A gyakorlat célja: A diákok egymásra hangolódásának elősegítése szimbólumok segítségével. A közös kapcsolódási pontok megtalálása és erősítése.

Leírás: A diákok körben ülnek. A kör közepén Dixit kártyákat (újságból kivágott képeket) helyezünk el, hogy azt mindenki lássa. Arra kérjük a diákokat, hogy válasszák ki azt, amelyik a legjobban szimbolizálja az elmúlt évüket, és azt vegyék magukhoz. Csakis egy kártyát lehet választani. Ezután megkérjük a diákokat, hogy nagy körben meséljék el, miért pont az adott képet választották, és az mit szimbolizál számukra. Jó, ha a vezető, az osztályfőnök is megteszi.

tályfőnök is beszáll a játékba, és ő indítja a megosztást a saját képével, így is mintát adva a diákoknak.

Variációk: A játék játszható bármilyen kérdéssel: éppen most hogyan érzik magukat, milyen lesz az új évük, stb.

A KÖVETKEZŐ ÉV MÁS LEHET

Szilveszter alkalmával gyakori, hogy nemcsak a tanárok, de a diákok is tömérdek újévi fogadalmat tesznek, ami a „következő évben többet mozgunk”, „több időt fordítunk a családukra”, „végre megírunk minden házit”, és „nem leszek lusta” nehézségi skálán bárhol mozoghat. Az újévi fogadalmak nagy része, már tapasztalatból tudjuk, hogy a legnagyobb jó szándék ellenére sem működik. Ahhoz, hogy egy osztályfőnök hatékony át tudja kalauzolni a diákjait az új évbe, hitelességre van szüksége, amihez alapvető fontossággal bír, hogy kapcsolatban legyen önmagával és belső világával. Erre kiváló alkalom az év vége, ahol lehetőség nyílik arra, hogy ránézzünk az életünkre, az elmúlt évünkre, és ezek alapján határozzuk meg, hogy az életünk milyen területein szeretnénk változást látni.

Közhely, de igaz, hogy a múlt lezárása elengedhetetlen ahhoz, hogy továbblépünk. Amíg ezt nem tesszük meg, csak cipeljük tovább magunkban évről évre a múltbeli eseményeket és az ehhez kapcsolódó – sokszor negatív – érzelmeket is. Ahhoz, hogy a következő évben ne ezek legyenek a mantráink, érdemes időt szánni magunkra, a tavalyi év lezárására, majd valódi, elérhető újévi célok kitűzésére. Osztályfőnökként meg van a lehetőségünk arra, hogy a diákjainkkal együtt tegyük meg mindezt.

IRÁNYTŰ A JÖVŐHÖZ

Itt egy olyan eszközt hívunk segítségül, amely mára már mozgalommá nőtte ki magát. A magyar nyelven is elérhető Éviránytű füzet önismereti játékokra és gyakorlatokra építve kalauzol végig minket a múlt lezárásán és a jövőbe tekintés lépésein. Az egyik legnagyobb előnye, hogy csoportosan is végezhető, és nincs másra szükség, minthogy letöltsük a füzetet, kényelembe helyezzük magunkat, és rászánjuk 45 percet a kitöltésére (több részletben is kivitölthető).

A gyakorlat végzésének nagyon nagy szerepe van abban, hogy az osztályban létrejöjjön annak a hagyománya, hogy a diákok belső motivációjuktól vezérelve szeretnék fejleszteni magukat és segíteni egymást az előrelépésben.

Az Éviránytű füzet ingyenesen letölthető a www.yearcompass.com/hu weboldalról.

PINTES GÁBOR

BESZÁMOLÓ A XXV. KATEDRA NAPOKRÓL – 2016. NOVEMBER 3-4.

A XXV. Katedra Napok, a megélt tapasztalatok és a résztvevők reakciói alapján, eredményesnek, sikeresnek mondhatóak. Az összképhez hozzátartozik, hogy a Katedra Napok rendezvénye a Katedra Alapítvány és a Katedra Társaság közös szervezésében valósult meg. A Katedra Társaság a rendezvény szakmai, tartalmi háttérét, támogatását biztosítja, a Katedra Alapítvány pedig megteremti mindazon kereteket, melyek egy ilyen jellegű esemény megrendezéséhez elengedhetetlenek. Az év elejétől azon kihívással néztünk szembe, hogy visszahozzuk a társaság hitelét, súlyát, szakmai befolyását. Ennek jegyében az volt az alapvető célunk, hogy egy kivételes múlttal rendelkező, létező, de a gyakorlatban nem nagyon működő társaság újra képes legyen ellátni mindazon feladatokat, melyek a múltban jellemezték, de a jelenben és a jövőben is ugyanúgy aktuálisak. Sajnos, a jelenlegi Katedra Társaság tagjainak csak kisebb része mutatott hajlandóságot és tényleges szándékot arra, hogy ehhez a munkához hozzátegye a maga részét. Ennek ellenére az eredeti felállásban végeztük munkákat, melynek eredménye a 2016-os esztendőben három Katedra Társaság-ülés megrendezése volt. Itt az iskolai edukáción belül előforduló nevelési problémákkal, iskolamenedzsmenttel és módszertani kérdésekkel foglalkoztunk.

Tevékenységünk úm. kicsúcsosodását a 2016. november 4-én sorra kerülő Katedra Napok rendezvénye jelentette. Ennek fő témája a „Sajátos nevelési igény a mindennapok iskolájában” volt. Két magyarországi és két hazai előadó nagyszerű előadása ékes bizonyítéka annak, hogy az egész éves munkának igenis van/volt értelme. Mind a témaválasztással, mind a konkrét előadások témájával kapcsolatban (lásd a meghirdetett programot) nagyon pozitív reakciókat kaptunk, mivel olyan időszerű és „életbe vágó” problémával foglalkoztak, melyek nem csak a jelen, de a jövő iskolai edukáció folyamatát is meghatározzák. Nagyon jó és felemelő érzés volt a Katedra Társaság elnökeként azt hallani a vita során, hogy „több ilyen Katedra Napra lenne szükség és igény”. Ezért köszönet illeti a Katedra Alapítvány kuratóriumát (kiemelve Hodossy Gyulát), a Katedra folyóirat szerkesztőségét (kiemelve Petres Csizmadia Gabriellát és Fibi Sándort) és mindazokat (név nélkül), akik bármi módon segítettek egész éves tevékenységünket.

A hagyományoknak megfelelően idén is a Katedra Napok részeként került sor a Katedra-díj átadására. A beérkezett javaslatok elbírálása után a Katedra Alapítvány kuratóriuma és a Katedra Társaság vezetősége egybehangzó döntése alapján a díjat Sándor Anna, egyetemi docens (Nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem) kapta a magyar pedagógusképzésért kifejtett áldozatos tevékenységéért, valamint az egyetemes és kisebbségi magyar tudományban, kultúrában végzett munkásságáért; Lancz István pedig elismerő oklevélben részesült a Katedra Matematikaversenyben kifejtett szervezői és értékelő-alkotó tevékenységéért.

